

احمد احمدی (بیرجندی)

دیدگاه‌های اخلاقی و اجتماعی محمدبن حسام خوسفی در منظومه «خاوران‌نامه»

از آن‌جا که استاد روانشاد دکتر غلامحسین یوسفی بارها
علاقه خود را به انتشار حماسه مذهبی «خاوران‌نامه» ی محمدبن
حسام خوسفی بازگو می‌فرمود و مرا به انجام دادن این کار تشویق
می‌کرد و من به‌عللی نتوانستم امر استاد فقید را تحقق بخشم:
اینک که در این یادنامه یاد و نامش در میان است: پاره‌ای از اشعار
آن منظومه را برگزیدیم و به‌روان پاکش تقدیم نمودم.
امید که ایزدمتان آن استاد نیک‌نفس و خدمتگزار علم و
فضیلت را مشمول عنایات خاصه خود قرار دهد.

خاورنامه یا خاوران‌نامه منظومه‌ای است حماسی مذهبی از محمدبن حسام
خوسفی^{*} (۸۷۵-۷۳۸ هـ) شامل ۲۲۵۰۰ بیت به‌بحر متقارب که به‌تقلید شاهنامه
فردوسی درباره جنگ‌های حضرت علی (ع) و یاران آن حضرت مانند: مالک اشتر،
ابوالمحجن، عمروبن معدی کرب و عمروبن امیّه و... با قباد پادشاه خاوران سروده

---

* خوسف در ۳۵ کیلومتری غرب بیرجند واقع است و از بخش‌های بسیار کهن
قهبستان بشمار آمده.

و در صفحه ۱۶۵ سطر ۱۳ : در عبارت «همانا که خود تقریر این سخن نکردم و...» ترکیب «همانا که» به مفهوم «فرض کن که» است.

و در صفحه ۱۸۰ سطر ۱۳ : در مصراع «عالم اندر میانِ جاهل را» کلمه «جاهل» مفردیست که به جای جمع آمده است و «را» به معنی «برای» یعنی (رای اختصاص) است.

و در صفحه ۱۸۵ سطر ۱۳ : در عبارت دهر که با بدان نشیند اگر نیز طبیعت ایشان دراو اثر نکند به فعلی ایشان متهم گردد تا اگر به خراباتی رود به نماز کردن، منسوب شود به خمر خوردن) حرف «تا» در این عبارت به معنی «تا آن جا که» است.

نوشته من بیش از حد طولانی شد، اما باید به خوانندگان تذکر دهم که گلستان مصحح مرحوم دکتر یوسفی بدون شک بهترین تصحیح گلستان سعدی است که تا کنون به دست خوانندگان این کتاب رسیده است و با اطمینان خاطر می توان گفت که دکتر یوسفی دامنی پُرگل به عنوان هدیه به دوستداران سعدی داده و دامنش از دست نرفته است. رحمت خدا بر روان پاک آن بزرگمرد باد که سراسر عمرش در راه بسط معارف ایران اسلامی صرف شد و تا آخرین لحظات زندگی دست از تلاش و کوشش در این راه برنداشت.